

ת"פ 36786/02/11 - מדינת ישראל נגד משה סנדר

בית משפט השלום בחיפה

11 נובמבר 2014

ת"פ 36786-02-11 מדינת ישראל נ' סנדר

בפני כב' השופט יחיאל ליפשיץ
המאשימה
נגד
הנאשם
מדינת ישראל
משה סנדר

נוכחים:

ב"כ המאשימה - עו"ד גב' ברזני

ב"כ הנאשם - עו"ד טל אבריאל (ס. ציבורית)

הנאשם בעצמו

גזר דין

כללי

1. הנאשם הורשע, על פי הודייתו, בעובדותיו של כתב אישום מתוקן שכלל 6 אישומים בעבירות מרמה. בנוסף, צירף הנאשם והודה בעובדותיו של כתב אישום שייחס לו עבירה של החזקת מקום לשם הימורים.
2. כתב האישום המתוקן כנגד הנאשם, כלל, כאמור לעיל, 6 אישומים. מדובר באישומים שעיקרם זהה והתייחס למכירת כלי רכב משומשים לאחר שזויף מד הדרך. בכל אחד מהאישומים פעל הנאשם בדרך זהה - רכש כלי רכב מגורמים שונים, זייף את מד הדרך באופן שהופחת מספר הק"מ, ומכר אותם לאנשים שונים, ללא ידיעתם כי מד הדרך זויף. באופן זה (הגם שהדברים לא צוינו באופן מפורש בכתב האישום) המחיר ששולם בפועל תאם, בין היתר, את מד הדרך המזויף ולא את המרחק אותו עבר בפועל כל אחד מכלי הרכב. 6 המקרים התרחשו בשנים 2007-2010 (אישום מס' 1 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 10/2007; אירוע 2 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 8/2008; אירוע מס' 3 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 3/2009; אירוע מס' 4 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 3/2009; אירוע מס' 5 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 6/2009; ואירוע מס' 6 מתייחס לאירוע מסביבות חודש 8/2010). אעיר, כי ההליך כנגד הנאשם הוגש בחודש 2/2011. כתב האישום המקורי כלל רק את שני האישומים הראשונים ובשלב מאוחר יותר הוגש כתב אישום מתוקן לו הוספו 4 האישומים הנותרים. העבירה שיוחסה לנאשם בכל אחד מהאישומים לעיל היתה זיוף של מסמך בקשר לרכב, לפי ס' 413 ח(1) לחוק העונשין, תשל"ז

עמוד 1

- 1977.

3. בנוסף, צירף הנאשם כתב אישום, שהוגש במקור בבהמ"ש השלום בת"א (ת.פ. שלום ת"א 25927-12-09). במסגרת כתב אישום זה הורשע הנאשם בעבירה של החזקת מקום להימורים או הגרלות, לפי ס' 228 לחוק העונשין, תשל"ז - 1977, וזאת בהקשר לניהול מקום הימורים בבני ברק בשנת 2006. מדובר במקום בו הופעלו מכוונות מזל.

תסקירי שירות המבחן

4. תסקירי שירות המבחן - הנאשם הינו בן 48, אב ל 3 ילדים, המתקיים מקצבת נכות של המל"ל. הנאשם לא עבד באופן מסודר במהלך השנים ועסק בעבירות מרמה שונות ובעבירות אחרות כדרך להשגת כסף קל. שירות המבחן הפנה לעברו הפלילי (עבירות מרמה ועבירות אחרות) ולכך כי בשנת 1999 הוטל על הנאשם צו מבחן לתקופה של שנה (נוסף על מאסר לריצוי בעבודות שירות). שירות המבחן התייחס למצבו הרפואי של הנאשם - לכך כי הוא סובל ממחלה ריאתית, ממחלות בכלי הדם ומדלקות חוזרות בקרום המוח. על רקע זה מתקיים הנאשם מזה כ 15 שנים מקצבת נכות של המל"ל. ביחס לעבירות הזיוף בהן הורשע, הנאשם נטל אחריות על ביצוען (הגם שלא באופן מיידי) ומסר כי עשה כן כדי להשיג כסף למחייתו. ביחס להחזקת המקום לשם הימורים, מזער הנאשם את חלקו ואת חומרת מעשיו. שירות המבחן התרשם כי דרך התנהלותו של הנאשם במהלך השנים וביצוע חוזר של עבירות מרמה מעידים על קשיים רגשיים והתנהגותיים עמוקים ומושרשים. הנאשם ביקש עזרה טיפולית לעריכת שינוי ושיקום והביע נכונות להשתלב בהליך טיפולי. במסגרת התסקיר הראשון מתאריך 28.4.2013 התלבט שירות המבחן בהקשר לאפשרות הפנייתו של הנאשם להליך טיפולי, בין היתר משום מצבו הרפואי, מחד, והסיכון להישנות עבירות דומות, מנגד. בהמשך, הסתבר כי הנאשם אינו יכול להשתלב בקבוצה טיפולית לעוברי חוק בתחום המרמה משום הצורך לעבור טיפול גמילה ממושך בבית חולים עקב התמכרותו לחומרים אופיאטיים. לכן, לא בא שירות המבחן, במסגרת התסקיר השני מתאריך 26.8.13, בהמלצה טיפולית כלשהי.

ראיות וטיעוני הצדדים לעונש

5. במסגרת ראיות המאשימה לעונש, הוגש הרישום הפלילי של הנאשם; ומטעם הנאשם הוגש תיעוד רפואי.

טיעוני הצדדים לעונש

6. במסגרת טיעוניה לעונש, עמדה המאשימה על הערך החברתי המוגן בעבירות המרמה בהן הורשע הנאשם. מדובר, כך נטען, בעבירות שפגעו בחופש הרצון והבחירה של הפרט. בנוסף, הפנתה המאשימה לפגיעה בחיי המסחר התקינים. המאשימה הפנתה, במסגרת התייחסותה לנסיבות ביצוע העבירות, לתכנון המוקדם, לשיטתיות בה פעל הנאשם וכן לתחכום ולתעוזה מצידו. עוד צוין הקושי

בתפיסת עבריינים דוגמת הנאשם. המאשימה אף התייחסה לעבירת ההימורים וציינה כי גם עבירה זו מאופיינת ברצון להתעשרות מהירה על חשבונם של אנשים תמימים המתפתים להמר.

ביחס לרמת הענישה הנוהגת הפנתה המאשימה - בהקשר לעבירת זיוף - לרע"פ 4918/04 **בורנשטיין נ' מ"י**, 3.6.2004, שם נגזרו על הנאשם 15 חודשי מאסר בפועל. סבורני, כי היה מקום לציין כי באותו מקרה הופעל מאסר על תנאי לתקופה של 12 חודשים בעבירה זהה. עוד הפנתה המאשימה לפסקי דין שונים בהקשר לעבירות הימורים.

לפיכך, נטען כי מתחם העונש ההולם בעבירות הזיוף נע בין 18 ל 24 חודשי מאסר בפועל בגין כל אחת מעבירות הזיוף; ומתחם העונש ההולם בגין עבירת ההימורים נע בין 8 ל 16 חודשי מאסר.

בהקשר לנסיבותיו האישיות של הנאשם, הפנתה המאשימה לכך כי מדובר במי שסיגל לעצמו דרך חיים עבריינית ולא השכיל לנצל הזדמנויות שניתנו לו לאורך השנים. עוד הפנתה המאשימה לתסקירי שירות המבחן שציינו, בין היתר, כי קיים סיכון להישנות עבירות דומות בעתיד וכי שילובו בעבר בצו מבחן לא החזיר אותו על דרך הישר. בהקשר לבעיותיו הרפואיות נטען, כי אין בהן כדי למנוע את מאסרו ושירות בתי הסוהר ערוך לטפל בבעיות שכאלה. המאשימה לא התעלמה מהשיהוי שבהגשת כתב האישום והפנתה לכך כי גם הנאשם לא טמן ידו בצלחת בהקשר זה, בכך שבוטלו מספר דיונים עקב אי התייצבותו וכן בכך שכתב האישום שהוגש בבהמ"ש השלום בתל הותלה עקב אי איתורו.

7. טיעוני ב"כ הנאשם התמקדו במצבו הרפואי של הנאשם. מדובר במי שסובל מזה שנים ממחלת ריאות קשה וכרונית וכן מדלקות בקרום המוח. בהקשר זה הופנה בית המשפט למסמכים בנדון. עוד נטען, כי הנאשם סובל מגידול ומבעיות גב קשות. בנדון הוגש תיעוד רפואי ממנו אכן עולה כי הנאשם סובל מאי ספיקה נשימתית עם תפקוד ריאתי ירוד וזקוק לחמצן (למרבית הדיונים הגיע הנאשם עם בלון חמצן). עוד סובל הנאשם מדלקת קרום המוח ובעיות גב קשות. עוד עולה מהמסמכים כי אושר לנאשם טיפול תרופתי בקנאביס וכי באופן כללי מצבו הבריאותי ירוד למדי והוא מאושפז לעתים קרובות יחסית. באותו הקשר נטען כי הסיכוי שהנאשם יחזור על מעשיו ממילא נמוך, לא רק משום חרטתו אלא גם משום שממילא מצוי הנאשם בביתו עקב מצבו הרפואי הירוד, שם הוא שוהה מרבית הזמן כשהוא צמוד למחולל חמצן או למיכל חמצן ונתמך על ידי אחרים. מדובר, כך נטען, במי שסובל ממחסור כלכלי חמור והוא נתמך באחרים לצורך מחייתו הבסיסית. עוד הפנה ב"כ הנאשם לכך כי העבירות בהן הורשע הנאשם נעברו בשנים 2006-2010 וכי מאז שהוגשו כנגדו כתבי האישום, הוא לא שב לבצע עבירות כלשהן. באותו הקשר הפנה ב"כ הנאשם לכך כי כתבי האישום הוגשו שנים רבות יחסית לאחר ביצוע העבירות. ב"כ הנאשם טען כי גם אם העונש הראוי בנסיבות העניין (בהתעלם ממצבו הרפואי של הנאשם) היה מאסר לריצוי בעבודות שירות, הרי שלנוכח מצבו הרפואי של הנאשם יש להשית עונש שלא יעלה על מאסר על תנאי. בהקשר האחרון הפנה ב"כ הנאשם לאמור בת.פ. (מחוזי נצרת) 21298-09-11 **מ"י נ' מנחם** (19.1.2014) שם ציין כב' השופט יוסף בן חמו, כי במצב בו אין יכולת להטיל על נאשם מאסר לריצוי בעבודות שירות, משום מצבו הרפואי: **"אין זה מתקבל על הדעת שיוטל**

על נאשם עונש חמור יותר [מאסר בפועל] מאשר העונש הראוי לו במקרה הספציפי, בהתחשב במכלול הנסיבות - עונש של מאסר בדרך של עבודות שירות, רק בשל העובדה שהנאשם איננו יכול לרצות את העונש הפחות חמור מסיבות שאינן בשליטתו ואינו תלויים בו".

דין ומסקנות

8. נתון מרכזי בענייננו הוא מצבו הרפואי של הנאשם. מצבו הרפואי אינו מאפשר לו לבצע מאסר בעבודות שירות. משום מובהקות המצב אין צורך בחוות דעתו של הממונה על עבודות שירות. מדובר בנאשם הצמוד למחולל חמצן או למיכל חמצן, ולו במרבית מהזמן. הנאשם סובל ממחלה חסימתית בריאות, מדלקת בקרום המוח ומשלל בעיות אחרות. על רקע בעיות אלה מאושפז הנאשם מעת לעת בבית החולים והוא מטופל במגוון תרופות. מצבו הבריאותי הינו בכי רע.

9. נטען על ידי המאשימה כי חרף בעיות אלה, יש מקום להורות על מאסרו וכי שירות בתי הסוהר יכול לספק את הטיפול הרפואי לו הוא זקוק. דומני שאין חולק כי לשירות בתי הסוהר יש את היכולת ליתן לנאשם את הטיפול הרפואי לו הוא זקוק במסגרת של מאסר, אולם השאלות העומדות בפניי הינן אחרות:

מה היה העונש לו ראוי הנאשם אלמלא בעיותיו הרפואיות;

באם התשובה לשאלה לעיל הינה כי העונש לו ראוי הנאשם הינו מאסר לריצוי בעבודות שירות, עולה השאלה האם יש להורות כי הוא ירצה מאסר בפועל רק משום אי יכולתו הרפואית לבצע עבודות שירות.

באם התשובה לשאלה לעיל הינה כי עונש זה צריך להיות מאסר בפועל (שלא בעבודות שירות), נשאלת השאלה האם יש מקום להקל עם הנאשם משום מצבו הרפואי;

10. כקבוע בחוק העונשין (תיקון 113) העיקרון המנחה בענישה הוא עקרון ההלימה, היינו קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו; ובקצרה, העונש הראוי לעבריין ייגזר ממידת אשמו ומחומרת מעשיו. תיקון 113 הגדיר את ההיררכיה בין שיקולי הענישה, וזאת לפי הסדר הבא: הלימה, שיקום, הגנה על שלום הציבור, התרעה אישית והרתעת הרבים. בעוד שיקול ההלימה הוא שיקול גמולי; יתר השיקולים הינם שיקולים תועלתניים (ולהרחבה, ר' את מאמרו של ד"ר עמי קובו, **מבחן הולם למערכת המשפט**, ירחון עורך הדין, ינואר 2014 עמ' 76).

קביעת העונש נעשית במספר שלבים - בשלב הראשון של גזירת הדין יש לקבוע את מתחם העונש ההולם. מדובר במתחם נורמטיבי אובייקטיבי, כאשר לשם כך נלקחים במסגרת השיקולים: (1) **הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בערך זה**; (2) **מדיניות הענישה הנהוגה**; ו(3) **נסיבות**

הקשורות בביצוע העבירה. המתחם מתייחס למקרה קונקרטי ולא ניתן לקבוע מראש מתחם על פי העבירה בלבד (ור' בנדון, לדוגמה, האמור ברע"פ 4088/13 **אחמד הדרי נ' מ"י**, 11.6.13; וע"פ 8641/12 **סעד נ' מ"י**, 5.8.13).

בענייננו, מדובר ב 7 אירועים נפרדים (6 מקרי הזיוף והחזקת מקום ההימורים).

הערכים החברתיים שנפגעו כתוצאה ממעשי הנאשם הינם חופש הרצון והבחירה של הפרט, הפגיעה בחיי המסחר התקינים והפגיעה הכלכלית בכל אחד מרוכשי הרכבים. ביחס לעבירת ההימורים מדובר במעשים המנצלים את חולשות האדם ומביאים לא פעם למעגלי פגיעה - הן ישירים והן משניים.

לעניין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, ניתן להפנות לכך כי כל אחד מהאירועים בוצע לאחר מחשבה, תכנון והשקעה (הן כספית והן של זמן ומחשבה). אין מדובר במעשה מהיר ונקודתי אלא בדרך פעולה שיטתית ומתוכננת. הנאשם, כך עולה, "התפרנס" ממעשי מרמה. גם החזקת המקום לשם הימורים היתה, מטבע הדברים, פרי מחשבה ותכנון. מדובר אם כן במי שפעל בדרכים פליליות לאורך זמן.

לעניין מדיניות הענישה הנהוגה הפנתה המאשימה לפסיקה שכפי שצוין לעיל אינה רלוונטית. סבורני, כי מדיניות הענישה הנוהגת, בעבירות המרמה (זיוף מדי הדרך) נעה - לגבי אירוע יחיד - בין מאסר על תנאי ועד מספר חודשי מאסר, בין בעבודות שירות ובין אם לאו; וזוהי גם רמת הענישה הנוהגת לעניין עבירת ההימורים.

11. בענייננו, סבורני כי מתחם העונש ההולם, לגבי כל אחת מעבירות המרמה צריך לנוע בין מאסר על תנאי ועד 6 חודשי מאסר (בין לריצוי בעבודות שירות ובין לאו); ובעניין עבירות ההימורים צריך המתחם לנוע בין מאסר על תנאי ועד 4 חודשי מאסר (בין לריצוי בעבודות שירות ובין לאו).

12. גם בהתעלם ממצבו הבריאותי של הנאשם, סבורני כי בנסיבות העניין לא היה מקום להשית על הנאשם עונש של מאסר בפועל שלא לריצוי בעבודות שירות. מבלי להקל ראש במעשיו של הנאשם, דומני שאין הם מצויים ברף העליון מבחינת חומרה. כתב האישום לא נקב (ומטבע הדברים שקשה לאמוד את הדבר) בנזק הכלכלי שנגרם לכל מתלונן אולם יש להניח כי הנזק המצטבר אינו עולה על עשרות בודדות של אלפי ש"ח. אכן, הנזק הכלכלי הישיר אינו אמת המידה היחידה לבחינת חומרת מעשיו של הנאשם, אך עדיין מדובר באמת מידה מרכזית בסוג זה של עבירות. גם יתר הפרמטרים הקבועים בס' 40 יא' (הנסיבות בהן יש להתחשב בקביעת העונש הראוי בתוך מתחם העונש הראוי), פועלים לזכותו של הנאשם - לקיחת האחריות על מעשיו בכך שהודה במיוחס לו בטרם שמיעת הראיות, חלוף הזמן מאז בוצעו המעשים (בין 4 ל 8 שנים) וכן הגשתו המאוחרת יחסית של כתב האישום (כתב האישום המקורי הוגש, בהתייחס לאישומים שכלל אותה עת, כ 3 שנים לאחר ביצוע העבירות).

לא התעלמתי מעברו הפלילי של הנאשם. מרבית העבירות בהן הורשע הן בעבירות של החזקת מקום להימורים בגינן נדון לא פעם למאסרים על תנאי. בשנת 1999 נדון הנאשם ל 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות הן בשל הרשעתו בעבירות של החזקת מקום להימורים אך גם בשל עבירות אחרות (תקיפת בת זוג, איומים, ועוד). יחד עם זאת, הנאשם מעולם לא ריצה מאסר של ממש.

מכל האמור לעיל, סבורני, כי בהתעלם מבעיותיו הרפואיות של הנאשם, הייתי משית עליו מאסר לריצוי בעבודות שירות.

13. בהינתן מסקנתי לעיל, עולה השאלה האם מניעותו של הנאשם מלבצע עבודות שירות אמורה להביא להקלה בעונשו - באופן שלא יוטל עליו רכיב מאסר בפועל כלל; או שמא אמורה להביא להשתת מאסר בפועל של ממש.

14. סבורני, כי הנאשם צריך להיענש בשל מעשיו ולא בשל מצבו הרפואי. אכן, ישנם מקרים בהם נשלחים למאסר נאשמים גם כאשר מצבם הרפואי בכי רע ואין מחלוקת שמצב רפואי, לכשעצמו, אינו יכול להיות נימוק שיביא לפטור מעונש ראוי והולם, ודאי כשמדובר בעבירות חמורות.

ואולם, בענייננו העונש הראוי, כאמור לעיל, אינו מאסר בפועל של ממש אלא מאסר לריצוי בעבודות שירות. מה שעשוי להוביל את הנאשם אל מאחורי סורג ובריח הינו מצבו הרפואי, ובכך - יש קושי.

לכאורה, היה מקום להידרש להוראות ס' 40 ג' (סטייה ממתחם העונש משום שיקולי שיקום), אולם היתלות בסוגיית השיקום תהיה מלאכותית ומרחיבה מעבר לראוי.

שיקולי הצדק והכלל כי פגיעה בחירות תיעשה רק במידה שאינה עולה על הנדרש, מוליכים למסקנה כי אין מקום להורות על מאסרו של הנאשם.

לא נעלמה מעיני הטענה האפשרית שחריגה ממתחם העונש הראוי יכולה להיעשות רק מהטעמים שצוינו בתיקון 113 ואולם, תיקון 113 בא להבנות את גזר הדין אך לא בא ליטול מארגז הכלים השיפוטי את "כלי העבודה" המרכזי והוא שיקולי הצדק (ועוד ר' בנדון האמור בגזר דיני בת.פ. (שלום חיפה) 23887-02-13 מ"י נ' גידאן (26.2.13); וכן ר' האמור בת.פ. (מחוזי נצרת) 21298-09-11 מ"י נ' מנחם (19.1.2014) שהוזכר לעיל; וכן האמור בגזר דינו של כב' השופט ערן קוטון בת.פ. (שלום חיפה) מ"י נ' שלו (12.1.14)).

15. סוף דבר, אני משית על הנאשם את העונשים הבאים:

הנני דן את הנאשם למאסר לתקופה של 4 חודשים, וזאת על תנאי למשך שנתיים מהיום, שלא יעבור עבירת

מרמה או זיוף מסוג פשע.

הנני דן את הנאשם למאסר לתקופה של 2 חודשים, וזאת על תנאי למשך שנתיים מהיום, שלא יעבור עבירת מרמה או זיוף מסוג עוון.

הנני דן את הנאשם למאסר לתקופה של 2 חודשים, וזאת על תנאי למשך שנתיים מהיום, שלא יעבור עבירה מסימן יב' (משחקים אסורים) של פרק ח' לחוק העונשין.

פיצוי לכל אחד מהמתלוננים בכתב האישום המרכזי (6 מתלוננים שהינם רוכשי הרכבים), בסך ₪ 5,000 כל אחד. הפיצוי ישולם עד לתאריך 1.3.2015.

המאשימה תעביר למזכירות את פרטי המתלוננים תוך 30 יום מהיום.

16. זכות ערעור תוך 45 יום לבית המשפט המחוזי.

ניתנה והודעה היום י"ח חשוון תשע"ה, 11/11/2014 במעמד הנוכחים.

יחיאל ליפשיץ , שופט

הוקלד על ידי דגנית אדרי